

Fjármála- og efnahagsráðuneytið

Minnisblað

Viðtakandi: Efnahags- og viðskiptanefnd
Sendandi: Fjármála- og efnahagsráðuneytið
Dagsetning: 12.03.2019
Málsnúmer: FJR19010719
Bréfalykill: 3.7

Efni: Athugasemdir fjármála- og efnahagsráðuneytisins vegna umsagna við frumvarp til laga um ökutækjatrýggingar.

I. Inngangur.

Í minnisblaði þessu eru athugasemdir fjármála- og efnahagsráðuneytisins vegna helstu athugasemda sem efnahags- og viðskiptanefnd hafa borist vegna frumvarps til laga um ökutækjatrýggingar (þskj. 596 – 436. mál).

Efnahags- og viðskiptanefnd bárust níu umsagnir vegna frumvarpsins frá Alþýðusambandi Íslands, dags. 15. febrúar 2019, Fjármálaeftirlitinu, (FME), dags. 15. febrúar 2019, Sambandi íslenskra sveitarfélaga, dags. 14. febrúar 2019, Samtökum atvinnulífsins, dags. 13. febrúar 2019, Samtökum ferðaþjónustunnar, dags. 12. febrúar 2019, Samtökum fjármálafyrirtækja (SFF), dags. 15. febrúar 2019, Slysavarnarfélaginu Landsbjörg, dags. 14. febrúar 2019, Sýslumanninum á Vestfjörðum, dags. 20. febrúar 2019 og Landssamtökum hjólréiðamanna, dags. 28. febrúar 2019.

II. Tílefni lagasetningar.

Með frumvarpinu er lagt til að sett verði heildarlög um ökutækjatrýggingar. Vísað er í almennar athugasemdir frumvarpsins varðandi tílefni og nauðsyn lagabreytinganna og samantektar á meginefnis frumvarpsins.

III. Athugasemdir fjármála- og efnahagsráðuneytisins.

4. gr. frumvarpsins.

Ákvæðið er svohljóðandi í frumvarpinu:

Grundvöllur ábyrgðar.

Eigandi (umráðamaður) ökutækis skal bæta tjón sem hlýst af notkun þess þótt tjónið verði ekki rakið til bilunar eða galla á ökutækinu eða ógætni ökumanns.

Eigandi (umráðamaður) ökutækis sem notað er til dráttar er skaðabótaskyldur ef tjón hlýst af þegar það dregur annað ökutæki. Undanskilin skaðabótaábyrgð eru ökutæki í eigu björgunarsveita Slysavarnarfélagsins Landsbjargar þegar þau draga önnur ökutæki í björgunarstarfi með sannanlegu samþykki eiganda (umráðamanns).

Þegar ökutæki dregur eftirvagn eða annað tæki sem fest er við það telst það vera ein heild og eigandi (umráðamaður) ökutækisins er ekki skaðabótaskyldur ef tjón verður á eftirvagninum eða tækinu.

Bætur fyrir líkamstjón eða vegna missis framferanda má lækka eða fella niður ef sá sem varð fyrir tjóni eða lést var meðvaldur að tjóninu af ásetningi eða stórkostlegu gáleysi.

Bætur fyrir tjón á munum má lækka eða fella niður ef sá sem varð fyrir tjóni var með-valdur að því af ásetningi eða gáleysi.

2. mgr. 4. gr.

Í umsögn Slysavarnarfélagsins Landsbjargar kemur fram að það telji heppilegra að undanþáguákvæði 2. mgr. næði til björgunartækja almennt í stað þess að vera bundið við björgunarsveitir Slysavarnarfélagsins

Landsbjargar þar sem mörg dæmi séu um að nota þurfi björgunartæki björgunarsveita, lögreglu, slökkviliðs og jafnvel Landhelgisgæslunnar við drátt í ófærð og óveðri jafnt innan þéttbýlis sem og á þjóðvegum landsins. Með vísan til þess leggur félagið til að undanþágan nái til allra ökutækja sem séu dregin vegna björgunarstarfa.

Í umsögn Samtaka fjármálafyrirtækja kemur fram að samtökin telji ekki æskilegt að hafa sérreglu um tiltekin lögaðila eða félagasamtök, sbr. 2. mgr., heldur ætti að orða ákvæðið með almennari hætti til að gæta jafnræðis. Ef undanskilja eigi björgunarsveitir ætti hið sama að gilda um aðra aðila sem sinna samskonar verkefni.

Í umsögn SFF kemur fram sá misskilningur að umráðamaður ökutækis sé ökumaður þess í hvert skipti. Í frumvarpinu er skilgreining á umráðamanni þar sem fram kemur að umráðamaður sé sá aðili sem hafi umráð ökutækis með samþykki eiganda þess og sé skráður þannig í ökutækjaskrá. Umráðamaður í frumvarpinu hefur því varanleg umráð ökutækisins og er skráður sem slíkur. Ökumenn ökutækja sem hafa umráð þess um stund eru ekki umráðamenn samkvæmt frumvarpinu og myndu því ekki geta gefið samþykki fyrir drætti.

Samband íslenskra sveitarfélaga leggur til í sinni umsögn að slökkvilið fái sömu heimild og björgunarsveitarnar þar sem slökkvilið þurfi ásamt lögreglu að tryggja vettvang og útbreiðslu elds í aðrar fasteignir og lausamuni.

Ráðuneytið tekur fram að ætlunin með 2. másl. 2. mgr. var ekki að undanskilja bótaábyrgð á grundvelli almennu skaðabótareglunnar. Tilgangurinn með ákvæðinu var að undanþága frá bótaábyrgð næði eingöngu til þess ökutækis sem dregið er. Ráðuneytið tekur undir að sjónarmið SFF um að ætlunin sé ekki að undanþágan nái til slyss á fólki við þessar aðstæður.

Ráðuneytið hefur ekki athugasemdir við breytingatillögur Slysavarnarfélagsins Landsbjargar, SFF og Sambands íslenskra sveitarfélaga en leggur til að skýrt verði tekið fram í nefndaráliti hvaða aðilar falli undir skilgreininguna á björgunarstörfum. Með vísan til þess leggur ráðuneytið til að 2. másl. 2. mgr. verði svohljóðandi:

Tjón á ökutæki sem er dregið af öðru ökutæki vegna björgunarstarfa eru undanskilin skaðabótaábyrgð ef sannanlegt samþykki eiganda (umráðamanns) liggur fyrir.

3. mgr. 4. gr.

Í umsögn SFF kemur fram að samtökin telji rétt að áréttta að ákvæðið ná einnig til annarra áfastra tækja svo sem snjótanna, krana o.fl. sem eru tengd við ökutækið og verða fyrir skemmdum við venjulega notkun ökutækisins á þess þó að vera dregin. Ráðuneytið hefur ekki athugasemdir við tillögu SFF um að ákvæðið verði svohljóðandi:

Þegar ökutæki dregur eftirvagn eða annað tæki er fest við það telst það vera ein heild og eigandi (umráðamaður) ökutækisins er ekki skaðabótaskyldur ef tjón verður á eftirvagninum eða tækinu.

4. mgr. 4. gr.

Í umsögn Samtaka ferðaþjónustunnar (SAF) kemur fram að samtökin hafi af því verulegar áhyggjur að ökumenn gæti ekki að fullu að umferðaröryggi og öryggi farþega með því að fylgja ekki lögboðnum kröfum um öryggisbúnað t.d. sé slagsíða á notkun öryggisbelta sem geti haft veruleg áhrif komi til slyss og því mikilvægt að stuðla að bættri notkun slíks öryggisbúnaðar. Tillögu SAF ganga út á að það eigi að teljast til stórfellds gáleysis að brjóta gegn lögbundnum kröfum um notkun öryggisbúnaðar þ.m.t. að nota ekki öryggisbelti.

Ráðuneytið bendir á að tillaga SAF myndi koma í veg fyrir að tjónþolar fengju bætur fyrir líkamstjón eða vegna missis framfæranda ef þeir nota ekki bílbelti. Ráðuneytið getur ekki tekið undir sjónarmið SAF þar sem það er lagt að jöfnu að nota ekki bílbelti og að keyra ölvaður, undir áhrifum fíkniefna eða viðhafa ofsakstur.

Ráðuneytið ítrekar þá afstöðu sem fram kemur í frumvarpinu að varhugavert sé að ganga svo langt að fella það undir stórkostleg gáleysi að nota ekki bílbelti.

2. mgr. 11. gr. frumvarpsins.

Ákvæðið er svohljóðandi í frumvarpinu:

Ökutæki sem eru eingöngu ætluð til aksturs utan vega eða í brautum og skráð eru sem torfærutæki eru undanþegin vátryggingarskyldu.

Í umsögn SFF kemur fram að í greinagerð frumvarpsins komi það skýrt fram að undanþágan eigi einungis að ná til slysatryggingar ökumanns. Ætlunin með ákvæðinu var ekki að breyta núverandi framkvæmd. Þau torfærutæki sem hafa ábyrgðartryggingu vegna þess að þau eru skráningarskyld ökutæki skulu hafa slíka vátryggingarskyldu áfram en vera undanþegin því að hafa slysatryggingu ökumanns. Ráðuneytið tekur því undir tillögu SFF um að ákvæðið verði svohljóðandi:

Ökutæki sem eru eingöngu ætluð til aksturs utan vega eða í brautum og skráð eru sem torfærutæki eru undanþegin váttryggingarskyldu, **sbr. 9. og 10. gr.**

14. gr. frumvarpsins.

14. gr. er svohljóðandi í frumvarpinu:

Réttarstaða tjónþola.

Váttryggingafélag ber áfram ábyrgð á tjóni gagnvart þriðja manni sem verður þótt ábyrgðartrygging sé fallin úr gildi þar til fjórar vikur eru liðnar frá því að váttryggingafélag sendi Samgöngustofu tilkynningu skv. 1. mgr. 13. gr.

Váttryggingafélag ber ekki ábyrgð á grundvelli slysátryggingar ökumanns og eiganda, sbr. 9. gr., eftir að tilkynning skv. 1. mgr. 13. gr. hefur verið send.

SFF leggur til þá breytingu á greininni að skýrt sé að váttryggingafélag beri ábyrgð á tjóni gagnvart þriðja manni ef váttrygging fellur niður samkvæmt 3. mgr. 13. gr. Ábyrgðin getur einungis átt við þegar skráningarmerki eru lögð inn til vörslu Samgöngustofu því ef ökutæki er váttryggt hjá öðru váttryggingafélagi ber það félag ábyrgð og afskráð ökutæki er ekki lengur í umferð. Ráðuneytið tekur undir tillögu SFF um að tryggja réttarstöðu tjónþola að þessu leyti og leggur til að ákvæðið verði svohljóðandi:

Réttarstaða tjónþola.

Váttryggingafélag ber áfram ábyrgð á tjóni gagnvart þriðja manni sem verður þótt ábyrgðartrygging sé fallin úr gildi þar til fjórar vikur eru liðnar frá því að váttryggingafélag sendi Samgöngustofu tilkynningu skv. 1. mgr. 13. gr. eða skráningarmerki lögð inn til Samgöngustofu, sbr. 3. mgr. 13. gr.

Váttryggingafélag ber ekki ábyrgð á grundvelli slysátryggingar ökumanns og eiganda, sbr. 9. gr., eftir að tilkynning skv. 1. mgr. 13. gr. hefur verið send eða skráningarmerki lögð inn til Samgöngustofu, sbr. 3. mgr. 13. gr.

2. mgr. 19. gr. frumvarpsins.

Fjármálaeftirlitið telur í sinni umsögn að óljóst sé að hverjum endurkröfuréttur beinist að í 3. másl. 2. mgr. 19. gr. frumvarpsins. Váttryggingafélag ber ábyrgð gagnvart þriðja manni í fjórar vikur frá því að ábyrgðartrygging fellur niður, sbr. 14. gr. frumvarpsins. Ef váttryggingafélag greiðir bætur vegna tjóns sem verður á þessum fjórum vikum á það samkvæmt ákvæðinu endurkröfurétt gagnvart þeim sem var tjónvaldur. Ráðuneytið telur rétt að endurkröfurrétturinn sé bundin við það að tjónvaldur hafi valdið tjóninu af ásetningi eða stórkostlegu gáleysi eins og hinn almenni endurkröfurréttur skv. 1. mgr. og þannig sé skýrt að hverjum endurkrafan geti beinist. Með vísan til þess leggur ráðuneytið til að 3. másl. 2. mgr. verði svohljóðandi:

Ef váttryggingafélag greiðir bætur eftir að váttrygging er fallin niður skv. 14. gr. á það endurkröfu á hverjum þeim sem valdið hefur tjóninu af ásetningi eða stórkostlegu gáleysi.

Skráningarmerki tekin af ökutæki.

Ráðuneytið tekur undir með SFF að rétt sé að kveða á um áhrif þess þegar Samgöngustofa fær tilkynningu um að váttrygging hafi fallið úr gildi og ökutækið er ekki afskráð eða ný váttrygging tekin. Ráðuneytið leggur til að ný málsgrein bætist við 13. gr. frumvarpsins, svohljóðandi:

Þegar Samgöngustofa fær tilkynningu skv. 1. mgr. og í ljós kemur að ökutækið hefur hvorki verið afskráð né ný váttrygging til staðar, skal lögreglustjóri þar sem eigandi (umráðamaður) er skráður til heimilis hlutast til um að skráningarmerki séu tafarlaust tekin af ökutækinu.

Vantryggingagjald.

Í umsögnnum Samtaka fjármálafyrirtækja, Sýslumannsins á Vestfjörðum, Samtaka ferðaþjónustunnar og Samtaka atvinnulífsins er lagt til að tekið sé upp vantryggingagjald vegna óváttryggðra ökutækja í umferð. Í frumvarpinu kemur fram að til skoðunar sé í ráðuneytinu að fela starfshópi að fara yfir forsendur þess að taka upp vantryggingagjald. Ráðuneytið tekur því ekki afstöðu til umsagna varðandi það.

IV. Yfirlit yfir breytingar sem lagðar eru til í minnisblaðinu á ákvæðum í frumvarpinu

2. másl. 2. mgr. 4. gr. frumvarpsins verði svohljóðandi:

Tjón á ökutæki sem er dregið af öðru ökutæki vegna björgunarstarfa eru undanskilin skaðabótaábyrgð ef sannanlegt samþykki eiganda (umráðamanns) liggur fyrir.

3. mgr. 4. gr. frumvarpsins verði svohljóðandi:

Þegar ökutæki dregur eftirvagn eða annað tæki **er fest við það** telst það vera ein heild og eigandi (umráðamaður) ökutækisins er ekki skaðabótaskyldur ef tjón verður á eftirvagninum eða tækinu.

2. mgr. 11. gr. frumvarpsins verði svohljóðandi:

Ökutæki sem eru eingöngu ætluð til aksturs utan vega eða í brautum og skráð eru sem torfærutæki eru undanþegin váttryggingarskyldu, **sbr. 9. og 10. gr.**

Við 13. gr. frumvarpsins, bætist ný málsgrein, svohljóðandi:

Þegar Samgöngustofa fær tilkynningu skv. 1. mgr. og í ljós kemur að ökutækið hefur hvorki verið afskráð né ný váttrygging til staðar, skal lögreglustjóri þar sem eigandi (umráðamaður) er skráður til heimilis hlutast til um að skráningarkerki séu tafarlaust tekin af ökutækinu.

14. gr. frumvarpsins verði svohljóðandi:

Réttarstaða tjónþola.

Váttryggingafélag ber áfram ábyrgð á tjóni gagnvart þriðja manni sem verður þótt ábyrgðartrygging sé fallin úr gildi þar til fjórar vikur eru liðnar frá því að váttryggingafélag sendi Samgöngustofu tilkynningu skv. 1. mgr. 13. gr. **eða skráningarkerki lögð inn til Samgöngustofu, sbr. 3. mgr. 13. gr.**

Váttryggingafélag ber ekki ábyrgð á grundvelli slysáttryggingar ökumanns og eiganda, sbr. 9. gr., eftir að tilkynning skv. 1. mgr. 13. gr. hefur verið send **eða skráningarkerki lögð inn til Samgöngustofu, sbr. 3. mgr. 13. gr.**

3. másl. 2. mgr. 19. gr. frumvarpsins verði svohljóðandi:

Efváttryggingafélag greiðir bætur eftir að váttrygging er fallin niður skv. 14. gr. á það endurkröfu á hverjum þeim sem valdið hefur tjóninu af ásetningi eða stórkostlegu gáleysi.